

Vålerenga – et ståsted for livet – side 4
40 år siden kirkebrannen – side 14
Glimt fra Østkantspillet 2019 – side 6-7

VÅLERENGA HISTORIELAG - vi tar vare på fortiden for fremtiden

nr. 3 - 2019
22. årgang

MER GAMMELT ENN NYTT

Fotoutstilling 2019 – side 2 og 15
Medlemsmøte 19. november – side 15

Av Even Haugseth

Imponerende Østkantspell! Velkommen til høstens store fotoutstilling!

Sommeren har gått, og hvilken avslutning det ble på den. For første gang var vi så heldige å få være med på stor-satsingen Østkantspillet i slutten av august. Virkelig en imponerende dugnadsinnsats fra store og små som var med og spilte teater og alle andre som sto på i en eller annen forbindelse. For oss som var publikum, ble det et flott gjensyn med teaterstykket som vi så på Oslo Nye Teater i 2013. Å få være med på teaterutgaven av både bydels- og idrettshistorien her på hjemmebane i parken ved kjerka, var virkelig en stor opplevelse for mange. Historielaget stilte opp og laget minifotoutstilling inne i kjerka. Den og intervju med VIF-bohemer og skuespillere ble første stopp på vår vandring rundt i gatene, hvor vi besøkte viktige steder på Vålerenga. Vi var spente på om det ville komme noen, og det gjorde det virkelig. Veldig hyggelig for oss som ledet disse turene. Det ble også overrakt blomster til initiativtaker og primus motor for spillet Jon Vidar Tidemand og manusforfatter Kjetil Indregard. Førstnevnte ble ganske rørt da han mottok buketten og hederlige ord fra oss på scenen. Hjertelig takk til alle som var med på en eller annen måte! Uten velvilje fra kjerka ville ikke dette vært mulig å gjennomføre, så stor takk også til Ingunn Rinde og alle de andre der. I dette bladet har vi tatt med noen av bildene som ble tatt disse fine seinsom-merdagene.

10. september var det klart for høstens første medlemsmøte. Mange av dere tok turen dit. Møtet ble innledet av Vålerengen pikekor før Tom Nordlie viste oss mange flotte bilder fra Kristiania, slik det var fra 1880-tallet og utover. Det har vært en stor forandring i indre by, så det var rart å se hvordan mange bydeler så ut. Her må nevnes områder som Vika, Bjørvika og Vaterland. Det ble en stor fornøyelse å høre Tom Nordlie dele sin kunnskap om temaet, og det ble en god stemning på møtet.

Nå står vi foran årets største arrangement i regi av historielaget, nemlig fotoutstilling 2019. Det begynner å bli en lang tradisjon for oss å ha denne, men det er mye som skal ordnes på forhånd. Mange ganger kan en lure på om vi snart

har noe nytt å vise fram. Joda, det er rart med det, en finner stadig nye ting som vi ikke har hatt før. Denne gangen har vi funnet mange bilder i forskjellige arkiver rundt om, og vi kommer til å vise dere flere bilder fra den gangen bydelen Vålerenga ble til. I og med at det 18. september i år var 40 år siden kjerka brant, er det naturlig at vi vier dette temaet stor oppmerksomhet. Det kommer bilder som vi knapt har sett før, og forstørrede utgaver av en del av bildene vi har sett før. Den dramatiske amatørfilmen av kirkebrannen som vi tilfeldigvis kom over for en del år siden, blir vist i sin helhet. Kanskje er tegneserieblader snart historie, så kom og bla i de gamle som vi husker fra vi var barn. Gjensyn med gjenstander er alltid populært, og denne gangen har vi lånt inn fra flere av dere gamle radioer og platespillere fra forskjellige tiår. Neste års kalender blir også denne gangen presentert med forstørrelser på veggen. Ellers blir det fotoutstilling slik vi pleier å ha det med salgsbod og mulighet for kaffe og vafler fra jentene på kjøkkenet. Vi håper å få besøk av mange av dere, så ta med venner og familie og kom. Husk å få parkeringsbevis av oss hvis du vil stå gratis utenfor Vålerenga kirke.

I november har vi et medlemsmøte til, og da blir det mere byhistorie. Per Olav Reinton har gitt ut ny bok om Oslo før 1625, altså før byen brant siste gang og ble flyttet innunder Akershus festning. Så dette kan bli en interessant kveld i høstmørket. Se mer om dette bak i bladet. Han tar med seg bøker for salg og signering, og dermed blir det mulighet for å sikre seg fine gaver til jul.

Håper vi ses.

Forside:
Vålerenga kirke brenner 18. september 1979.
Foto: Johnny Vaaga.

av Jarle Teigøy

Vaalerengsgaden, Kristiania ved krysset Ingeborgs gate. N.K. Nr. 1028. Ca. 1913.

Vålerenggata går fra Enebakkveien til Etterstadgata. Inntil 1878 lå gata i Aker kommune og het Langgaden. Det nåværende navnet ble vedtatt i 1879 etter Vålerenga hovedgård. Bebyggelsen er dels gamle trehus fra midten av 1800-tallet av den typen som da var typisk for strøket (for eksempel nr. 11, 17 og 21), dels de tidligere murgårdene fra rundt 1890 (for eksempel nr. 19, 21 og 23). Det finnes også sammenhengende eneboliger. Ingeborgs gate går fra Strømsveien til Danmarks gate. Gata fikk navn i 1879 etter Ingeborg Belesdatter i Sagaen om Fridtjov den frøkne.

Vålerenga - et ståsted for livet - Del 3

av Lasse Breen og Jarle Teigøy

Lasse Breen er oppvokst på Vålerenga og er i dag leder av VIF's Aldermannsliga. I fjor høst begynte han å skrive om sitt liv på Vålerenga. Vi har spurt Lasse, som er medlem av historielaget, om vi kan benytte noe av dette i en fast spalte fremover.

NOE FOR MEG?

«Facken»,- Vålerenggata 5s gutt som pynta seg for å drive idrett. Han var jo både norsk og nordisk mester i dans, stor respekt. Vi andre gutta i går'n - med topplua på snei så han dra avgårde med gul skjorte, lilla bukser med høyt liv med 3 knapper oppover i livet.

Røtvolds Danseskole,- ble ledet av Per,- onkel'n til «Facken».

Petter, Pippi (Arne Moen)og jeg, - da ca. 12-14, - som spilte fotball og ishockey, - dans? Noe for oss?

Ville jo møte mange pene jenter. Ble fortalt at gutta engasjerer. Svarte positivt på dette og meldte oss på Røtvolds Danseskole,- «Nybegynnere».

Putta inn Brylcrem i sveisen og møtte opp og begynte å danse! Veldig ny aktivitet, - ingen svette, ingen scoringer og ingen taklinger. Etter få uker, - ledelsen på skolen: Vi ble «headhunta» til «litt øvet»! Snakk om raskt opprykk, - hadde jeg noe medfødt talent her?

Dansa videre, - nå også Elevaftener på lørdag ettermiddager i Åsengata 12.

Jeg likte best swing, - og på vei opp trappa en gang der dundra «See you later Alligator» med Bill Haley. Gleda meg til å danse!

SÅ, - det ble annonsert Røtvolds Skolemesterskap, - vi tre fra Femmer'n plukka ut 3 partnere fra Elevaften, - vi skal danse med nummer på ryggen! Pippi skal danse med «Kleggen» fra Tøyen og jeg med ei lys jente fra Manglerud, - husker ikke navnet.

Vals- Samba - Quickstep,- det skulle vi gjennom.

Alle 3 fra Femmer'n kom til finalen!

Petter nr. 2 , Pippi nr. 4 og jeg nr. 5. Det var sølvskje i premie nr. 4 og 5.

I ettertid har jeg hevda til Pippi at de var like store, - han har hele tida sagt at hans er større. Ingen av oss har klart å gjemme på skjeene våre, så kjære venn Arne Moen, - du var best av oss og ca. 60 år etter, - skjea di var litt større.

Lasse og Wera Hansen danset seg til 5. premie i skolemesterskapet.

Vålerenggata 5 hadde altså smågutter med premier i 3 idrettsgrener, - makan!

Vi la opp konkurransedansen mens vi var på topp.

Jordal Idrettspark september 2019. Foto: Petter Opperud

Jordal Idrettspark – 90 års idrettshistorie

av Petter Opperud

Når dette skrives, kommer taket langsomt på plass på Nye Jordal Amfi. Rundt hallen arbeides det med å lage en ny versjon av Jordal Idrettspark. Her vil man åpne for en liten foss og vannløp fra Hovinbekken, lekeplassen med minifotballbane skal gjenoppstå, og det samme skal kunstgressbanen som i de seinere åra har blitt mest brukt til amerikansk fotball.

Sammen med to Ishockeyhaller, håndballhall og kampsporthall vil dette gjøre Jordal Idrettspark til et av landets flotteste idrettsanlegg. Når parken forhåpentligvis står ferdig sommeren 2020, vil det være nesten nøyaktig 90 år siden den første idrettsparken ble opparbeidet.

Jordal er, som navnet sier, en jord-dal der Hovinbekken løp som et skille mellom Kampen og Vålerenga. Jordsmonnet her er nesten ren blåleire, og i 1847 åpnet det første teglverket på Jordal. Eierne het Peder Olsen. Det var også teglverk på Svendsenga (nede ved Alna) og på Ensjo. Hovinbekken ble lagt i rør i 1920 og samme skjebne fikk en mindre bekk som rant på østsida av Odalsgata.

I 1914 ble teglverket nedlagt og arbeidene med å lage en idrettspark begynte som nødsarbeid rundt 1930. I 1951 ble «Gamle» Jordal Amfi reist i grøfta etter leireutvinningen innerst i hjørnet mot nordøst. Dette sto ferdig til OL i Oslo i 1952, men da bare med det karakteristiske taket over hovedtribunen. Jordal Amfi hadde 3 078 sitteplasser og 1 372 godkjente ståplasser.

Det resterende taket kom på plass i 1971 og så ble anlegget modernisert og nye inngangspartier og møterom ble byg-

get til VM i 1999. Den såkalte Ungdomshallen ved siden av Amfien ble bygget i 1989.

Rivingen av «Gamle» Jordal Amfi startet i februar 2017, symbolsk ved at byrådsleder Raymond Johansen brukte en anleggsmaskin til å ta et «jafs» av taket.

Rundt 1930 eksisterte det også planer om å bygge det såkalte Østkantbadet omtrent der hvor trafostasjonen ved siden av Jordal skole ligger nå. Dette badet var valgkampsak for Arbeiderpartiet i 1937, men så kom 2. verdenskrig og planene ble skrinlagt. Til en viss grad har vel Tøyenbadet fungert som Østkantens bad i stedet.

Jordal idrettsplass bygges ved hjelp av nødarbeid en gang i de harde 30-åra. Foto: Richard Enersen/VHL

Funnet...

Vi fant denne i nettavisen Vårt Oslo:

3 Opdagelsesbetjente skulde igaar bringe en Person med Tilnavnet „Skrubben“ fra Vaalerengens Politivagt ned paa Politikammeret. Transporten skulde foregaa i Vogn; men „Skrubben“ vilde ikke op i denne, han løb simpelthen fra de 3. Disse satte efter, men fik ikke Tag i ham.

Dagbladet, 1887

Når det brenner bak brakka på Valle,
er det bokettersyn.....

Journalisten Becky (Helle Haugsgjerd), Else (Karl-Ann Grønsund)
og Gamle Henry (Anders Hatlo).

En av Brannmuseets
biler rykker ut til
kjerkebrannen.

Historielagets vandring ved Sota.

Glimt fra Østkantspillet 2019

Foto: Jarle og Mona Teigøy

Trond Ingebretsen, skuespillerne
og publikum synger sammen
"Vålerenga kjerke".

Historielaget intervjuer VIF-bohemene "Henger'n", "Bonden"
og skuespiller "Henry" ved vår minifotoutstilling.

Mange frammøtte fra historielagene på Kampen og Vålerenga blir ønsket velkommen til vandring på Vålerenga.

Bydelsvandring 4. juni

Tekst: Håkon O. H. Engh. Foto: Bjørn Granlund

Anslagsvis 150 interesserte fra Vålerenga og Kampen møtte opp ved Galgeberg 3, på hjørnet av St. Halvards gate og Åkebergveien. Styreleder og æresmedlem Even Haugseth åpnet med å ønske velkommen og takket Kampen historielag for det hyggelige initiativet til å invitere hverandre til våre respektive bydelsvandring i år. Vi ser fram til gjensitt på Kampen torsdag 5. september.

Even var også dagens hovedguide. Nestleder Jarle Teigøy supplerte som ekspert på Vålerengas idrettshistorie, og dagens andre medvirkende æresmedlem, Bjørn Granlund, hadde ansvaret for det lydtekniske. Sammen leda de oss gjennom denne flotte og kjære delen av Gamle Oslo, «mellom Gæljeberg og Etterstad» som det heter i Trond Ingebrechtsens sang om «Vålerenga kjerke». Vi starta der galgen engang sto og endte via åtte andre stoppesteder på legendariske Sotahjørnet.

Post 1, Galgeberg

Oslos begynnelse var en klynge av lafta tømmerhus innerst i Oslofjorden under Ekeberg for over tusen år siden. Området er i dag en del av Bydel Gamle Oslo, som også inkluderer Vålerenga og Kampen. Rester av flere kirkebygg og den gamle kongsgården ligger igjen som minner om det gamle. Trehusene med åpne ildsteder hadde en lei tendens til å ta fyr. Arkeologer har funnet spor etter hele 17 bybranner. Etter den siste i 1624, beordra kong Christian IV flytting inntil festningsmurene ved Akershus. Og den nye byen skulle bygges av mur og stein. Det vi i dag kjenner som «Kvadraturen» ble til. Det meste av steinen fra kirkene og kongsgården ble brukt til å forsterke festningen. «Beskjedent» nok ga kongen byen navn etter seg sjøl. Det gamle Oslo ble jorder og beitemark, og slik ble det liggende til et stykke inn på 1800-tallet. På Galgeberg møttes hovedveiene inn mot byen,

og derfor ble byens rettersted lagt hit. Her lå parterte lik av stakkars henrettete og råtna til alles beskuelse, og til avskrekkelse for folk på vei til byen. Det var reine matfatet for dyr og fugler og lukta garantert ikke godt.

Det nye Christiania var en liten by, men utover 1800-tallet skjedde det mye. Det ble bestemt at slottet, Stortinget og universitetet skulle bygges akkurat der de nå står. Dette la etter hvert grunnen for en markert østkant og vestkant, slik vi fortsatt kjenner det. Byen vokste raskt, og murtvungen fulgte grenseutvidelsen. På grunnlag av all blåleira som fantes i områdene rundt vandreruta vår, oppsto det mange teglverk. I de siste 19 åra før murtvungen nådde Vålerenga, vokste trehusbebyggelsen opp. I alle slike nye bydeler bodde det stort sett arbeidsfolk. Etter godt over fire hundre år med fremmed overherredømme ble Norge utover på 1800-tallet mer og mer opptatt

av å finne sin identitet. Det gjorde seg gjeldende i billedkunst, diktning, musikk, folkløse og historiefremstilling. I Gamlebyen ble ruinene av kirkebygningene og kongsgården gravd fram. Der satt Sigrid Undset og skreiv om Kristin Lavrandsdatter, som kom ridende over Galgeberg. Byen fortsatte å vokse og ble trangere og trangere, inntil sammenslåinga med Aker i 1948. Over natta ble byens areal mangedobla.

Post 2, bommen i St. Halvards gate

I Strømsveien 1 lå kafe Eno, beskrevet i boka «Brune Kafeer» fra 2005 (verd å lese). Fra 1900 til 1968 gikk trikken til Vålerenga. Først gikk den opp Schweigaards gate, St. Halvards gate, Enebakkveien og Vålerengata og endte i Etterstadgata. I 1923 ble den forlenga til Etterstad og fikk returspor nedover Strømsveien. Da Oslo og Aker ble slått sammen, starta en enorm boligbygging i det tidligere Aker. I 1960 ble bilsalget friggitt, og bilparken vokste voldsomt. Strømsveien var en del av E6, og i rushtidene fikk også Vålerengata en stor del av trafikken. Vålerenga holdt på å bli kvalt. Kommunen ville rive en mengde hus for å anlegge en stor motorvei, men så okkuperte boligsøkende studenter mange av husene og fikk med seg lokalpatrioter. Vålerenga Vel ble starta i 1973 med to viktige mål: Få vekk trafikken og ta vare på den gamle bebyggelsen. Etter 19 års kamp kom bommen i 1992. Vålerenga kunne puste ut og bli til det den er i dag.

Post 3, Jordal Skole

Her ved ungdomsskolen for Kampen og Vålerenga, som ble bygget etter at E6 ble lagt i tunnel under bydelen, er grenseområdet mot Kampen. Hovinbekken, som for lengst er lagt i rør, var det gamle skillet. Der oppsto Jordal teglverk, og de første husene der ble bygd av ansatte. Boligkraket i 1899 betydde slutten på verket, som ble revet rundt 1. verdenskrig. Pga. økende arbeidsledighet ble idrettsbanen på Jordal anlagt av kommunen som nødsarbeid. Den ble hjemmebane for Jordal idrettsforening, men VIF ble ansett som en «borgerlig» klubb og fikk ikke være med. Til OL i 1952 kom Jordal Amfi, som ble VIF Hockeys hjemmebane.

Sonja Henie hadde isshow der og tilbød å betale for tak over banen. Det ble avvist fordi man mente hun ikke hadde vært helt «rein» under krigen. Seinere tok kommunen seg allikevel råd til å bygge tak for egen regning. På slutten av femtiåra ble banen også brukt til nordisk mesterskap i Rock. Undertegnede var til stede og var i likhet med resten av publikum høylytt uenig med dommerne om hvem som fortjente å bli nordisk mester. Per «Elvis» Granberg hadde mye bedre rockefot og -feeling enn svensken Little Gerhard. I 2017 ble hele Amfi'n revet. Etter mange forsinkelser nærmer den nye Amfi'n seg forhåpentlig ferdigstillelse.

Post 4, politistasjonen

Her ved den gamle politistasjonen kan vi se at trehusene i Vålerengata har et mer variert utseende enn i for eksempel Danmarks gate. Grunnen er at de ble bygget uten noen helhetlig plan. Folk satte opp de husene de trengte og hadde råd til. Mange kom fra landsbygda og flytta husene sine derfra. Vålerenga og Kampen fikk hver sin politivakt i 1878. I 1904 ble de to vaktene samla på Vålerenga og fikk status som politistasjon i 1909. Stasjonen fikk stor betydning for lokalmiljøet, men i 1955 ble den lagt ned. I 2017 ble bygningen i samarbeid mellom Vålerenga Historielag og Selskabet for Oslo Byes Vel hedra med «blått skilt» som et historisk minnesmerke. Den folkekjære forfatteren Torbjørn Egner, født i 1912, var ekte kampegutt, og den gamle politivakta på Kampen kan ha gitt ham inspirasjon.

sjon til den joviale og folkelige politimester Bastian i Kardemomme by.

Post 5, VIF's stiftelsessted

Ved Ingeborgs gate 8 ble mikrofonen overtatt av historielagets nestleder Jarle Teigøy, som er et levende leksikon når det gjelder VIF og idretten på Vålerenga. Han fortalte om speiderbevegelsen, om ildsjelen Møller Gasmann og alle idrettsforeningene på Vålerenga. I 1913 møttes representanter for Vaalerengens Fotboldclub i kassesnekkeriet med adresse Vålerenggata 29. Den 29. juli stiftet de Idrætsforeningen Spring som året etter endret navn til Vaalerengens Idrætsforening.

Post 6, Prestegården/kjerka/skolen.

Prestegården er det eneste som er igjen av gården Vålerenga. Den var en del av storgården Volin i middelalderen. Før 1804 var den biskopens sommerresidens. Enka etter biskopen, som var betraktelig yngre, gifta seg med kjøpmann Lars Steensgård. I 1850-åra skjedde det mye. Da kom bl.a. Jernbanen og Kværner Brug, som bidro til å skape arbeidsplasser og ny vekst. Seinere ble ovnsfabrikken Jøtul skilt ut fra Kværner. Gården ble overtatt av overretts-sakfører Salomonsen, som åpna for et betydelige selskapsliv i festsalen. Bjørnstjerne Bjørnson var bare én av mange prominente gjester. I 1895 ble skolen bygget, og i 1902 kom kjerka. 18. september 1979, da den brant pga. takarbeider, vil alltid være en sorgens dato for alle som har hjerte for Vålerenga. Men den førte også til noe

Samling utenfor den tidligere politistasjonen i Vålerenggata.

“Veggmaleri” i bakgården på VIF’s stiftelsessted.

Avslutning ved skulpturen like ved Sotahjørnet.

godt; Klanen fikk sin hylningssang, Vålerenga sin egen «nasjonalsang» og menigheta en ny devise; «med himmel’n sjøl til tak».

Post 7, Synnøve Finden

Husene i Danmarks gate ble planmessig satt opp av to utbyggere like før byutvidelsen og innføring av murtvengen på Vålerenga og Kampen i 1878. Derfor er mange av husene omtrent like store. Her starta Synnøve Finden og samboeren Pernille Holmen opp i 1929 og begynte produksjon av pultost. Fabrikbygningen i bakgården står der fortsatt. Produksjonen vokste og flytta til Kjelsås. I dag holder bedriften til i Kjell Aukrusts hjemtrakter i Alvdal. Pernille Holmens barnebarn, forfatteren Tor Edvin Dahl bor nå i huset i Danmarks gate.

Post 8, Kolonihagen

Etter vandringa over det meste av Vålerenga sto vi ved porten til kolonihagen i Etterstadgata. Her står fremdeles en av grensesteinene fra 1878. Etterstad var ekserserplass 1795-

1881. Her holdt Karl Johan øvelse med 6000 soldater i 1821. En politisk maktdemonstrasjon mot Stortinget. Her fant byens siste offentlige henrettelse sted i 1864, da to rovmordere ble et hode kortere til forlystelse for 5000 tilskuere. Vognmenn og bønder kjørte fram vogner og solgte billetter til dem som ville høyere opp og se bedre. Her utførte den svenske baron von Cederström den første flyging over norsk jord i 1910, og her var det travbane til Bjerke åpna i 1929. Under krigen hadde tyske SS-Totenkopf leir for russiske krigsfanger. Straks etter krigen ble noen av brakkene bl.a. brukt som boliger for norske nazister. Boligbygginga på Etterstad begynte allerede på 1930-tallet, men stoppa opp før krigen. Fra slutten av 1940-åra var det full fart igjen.

Post 9, Sotahjørnet

I Etterstadgata 4 var Bratlies skismørfabrikk, og på den andre sida av Strømsveien holdt Sætre kjeksfabrikk til. Men for å forklare hvorfor vi her nesten er på hellig grunn, tro igjen idrettsleksikonet Jarle til. Han fortalte at der på hjørnet lå Sotakafe-

en, hvor VIF-spillere og fansen møttes, både inne og ute, og diskuterte forrige kamp og strategien for neste. Fotballen på Vålerenga starta på ei løkke som ble til etter at Gjøvikbanen ble gravd ut rundt 1900. Nederste del av Etterstad ble liggende mellom jernbanen og Vålerenga. Her lærte Møller Gasmann speidergutta å spille fotball. Fotballspill var ikke kjent, og folk «steina» dem av banen, og de fant tilhold på Hovedøya. Idretten var og er viktig for Vålerenga. Stoltheten over bydelen var og er stor. Patriotismen var og er fortsatt levende. Inkludering var og er et viktig varemerke for VIF.

TAKK FOR TUREN!

PS: Av rein patriotisme klarer vi ikke la være å nevne et lite utvalg av personer fra Vålerenga som har hatt stor betydning langt utafor bydelens grenser: Rudolf Nilsen, Trygve Gulbrandsen, Ella Hval, Karoline Kristiansen, Tippen Jobansen, Kyter’n og Sleiper’n. Og fotballbohemen Henger’n, Bonden og Bruno er levende legender blant Vål’engapatrioter.

ETTERLYSNING: På jakt etter historier fra Svartdalen

Jeg jakter på historie og historier fra Svartdalen. Er det noen der ute som vet om historiske personer knyttet til dalen, som har informasjon om Nygård fabrikker og de ulike virksomhetene som har vært i fabrikklokalene i Arnljot Gellines vei 35 m.m., så ta gjerne kontakt. For øyeblikket er alt av informasjon om aktiviteter som har skjedd i dalen av interesse, da vi er en gruppe kunstnere som skal lage en langsang om dalen. Alle tiders historie er velkommen.

Ta kontakt med Ingeleiv Berstad på telefon 47404741 eller ingeleiv@gmail.com. Vi holder til i Grønlandsleiret 47a i lokalet der det tidligere var blomsterbutikk, nå kalt Bananaz. Kom gjerne innom oss på åpen Kaffemik mellom kl 15 og 21 onsdag 2.oktober.

Ingeleiv Berstad
Bananaz og Stordans

Medlemsmøte 10. september

av Even Haugseth. Foto: Bjørn Granlund.

Kvelden etter valget var det klart for høstens første medlemsmøte med bortimot full sal. Igjen var vi så heldige å få besøk av våre venninner i Vålerengen pikekor.

De 11 “pikene” tok oss med på en musikalsk reise, helt fra Rondane over Atlanteren til Amerika.

Den andre “turen” denne kvelden var det Tom Nordlie som tok oss med på, og det ble en fotografisk reise i indre by. Vi var med rundt i gamle bydeler som vi lett kunne kjenne oss igjen i og i sanerte områder som har et helt annet utseende idag. Ekstra moro var det å høre all historien som Tom delte med oss.

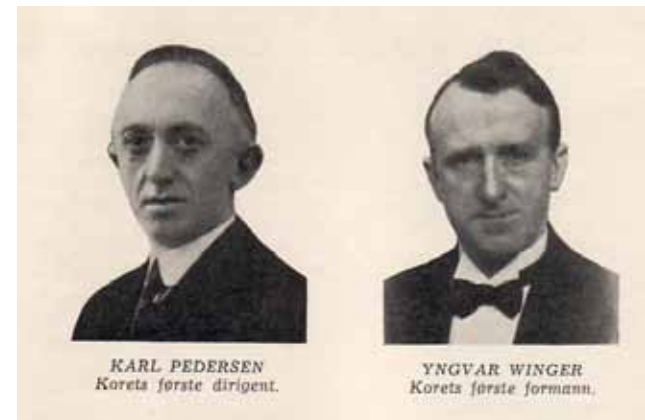
ETTERLYSNING: Vålerenga Mannskor

Mange av dere var sikkert og så Østkantspellet i parken utenfor Vålerenga kirke for noen uker siden. Der var flere fra Vålerenga mannskor som gjorde en god jobb på scenen. Koret gjenoppsto for ikke lenge siden, og vi har fått en hyggelig henvendelse fra Bjørnar Nørstebø som er med der. De er nysgjerrige på å finne ut mer om Vålerengen mannskor som skal ha blitt stiftet i 1921 og holdt på i rundt 50 år. Kanskje noen av dere kan hjelpe med opplysninger og bilder som vi kan kopiere?

Vi har noen i arkivet vårt. I en av våre tidligere kalendere har vi hatt med bilde av Yngvar Winger som var med og stiftet det gamle koret og var deres første formann. Han var fra Enebakkveien 18 og var også med i idrettsklubben Snorre som gikk inn i VIF i 1923. Bjørnar forteller at de har funnet

avisutklipp på Nasjonalbiblioteket som forteller fra korets da de var 25 og 30 år. I tillegg har Kjell Winther som også er med i koret nå, fått tak i noe fra en venn. Det fortelles der om en tur sammen med Bryn mannskor til København som fant sted i 1939. I historielagets arkiv har vi et bilde fra Vålerengen Kristne Mannskor. Ifølge Bjørnar skal en tidligere klokke i Vålerenga kirke, Frank Tore Melby, ha vært med i dette koret.

Vi hører gjerne fra leserne om dere vet noe om disse koret. Ta kontakt med en av oss i styret eller send det til epost@valerenga.org. På forhånd takk!

KLASSEBILDE

Baptistunga på Eben Ezer

Istedenfor klassebilde tar vi denne gang med et fint bilde av baptistunga på Eben Ezer en gang på slutten av 40-åra. Baptistkirka lå da som nå på hjørnet av Enebakkveien og Vålerenggata, selv om det gamle huset er flyttet til Folke-museet på Bygdøy. Bildet av de søte, små er det Milton Raiby som har sendt oss. Stor takk til han. Noen som kjenner noen her?

Eben Ezer i Enebakkveien 16.
Foto: Milton Raiby/VHL.

Leserbrev

I juni fikk vi en hyggelig e-post fra Tron Odd Ingvaldsen som vi gjerne deler med dere. Han skriver:

Hei, jeg har akkurat lest boken Gatelangs på Vålerenga og er veldig fornøyd med den.

På side 35 er det bilde av Enebakkveien 48. Der tror jeg bestemt at det er min far som er med på bildet. Han bodde der fra før krigen. Hans navn er Odd Ingar Ingvaldsen. Håper dette er av nytte for dere.

Min by

(Hjemlengsel på Hadeland)

*Mye er blitt sagt om Oslo
Tigerstaden
Tiggerstaden
Byen med det store hjertet
Byen som ingen forlater
før han har fått merke av den
og mye annet
Men ingen annen by
kan by på så mye
Innerst i fjorden
der sjø og innland
går hand i hand
ligger den som kontrastenes by
med yrende liv og stillhet
Akerselva med rolige løner
og skummende stryk
Frognerparkens levende granitt
midt i alt det grønne
Karl Johan og Spikersuppa
Toyenparken hvor du kan se verden
på en time
Asfalt, gatestein og betong
omgitt av vidstrakte skoger*

Også denne gangen har sekretær Håkon Olav Harald Engh diktet til oss. I sommer var han med sin kone og datter til Hadeland Glassverk og så Van Gogh-utstillinga. Noen dager etter kom dette på e-post til oss. Tusen takk, Håkon!

*der tiuren leker om våren
der elg, hare, rev og bever
kan leve fritt
der til og med en ulv av og til
kan stikke innom
Elver, bekker og vann
der ørreten vaker
og gjedda lurar i sivet
Oslo er i alle fall min by!
Der ble jeg født
der lever jeg mitt liv
og der vil jeg dø
Hør mine ord
dere finnmarkinger
nordlendinger
trøndere
bergensere
og alle andre:
Kodd ikke med byen min!*

(Jevnaker 29. juni)

NB! Ikke ett vondt ord om Hadeland! Det var en rein tilfeldighet at disse orda kom akkurat der.

Håkon

Foto: Reiner Schauflier

40 år siden kirkebrannen

av Even Haugseth / foto Johnny Vaaga og Wenche Ekstrøm

Det har vært mange branner på Vålerenga gjennom tidene, og det er forferdelig hver gang det skjer. Den verste dagen i brannhistorien er tirsdag 18. september i 1979. Da brant kjerka.

En av de viktigste grunnpilarene i Vålerenga-samfunnet ble ødelagt. Noe av det verste som kunne skje, skjedde. Dette rystet alle med hjertet på Vålerenga.

Det var to håndverkere som reparerte takrennene nederst utpå taket på langsida mot Kværner. De loddet med en Sievert bensinbolt. Bjelkelaget på innersida av taket var gammelt og tørt, og mye rusk og støv hadde samlet seg sida kjerka var ny i 1902. Gutta som holdt på der, oppdaget at det kom røyk fra undersida av taket, og klokka 15.36 ble brannvesenet varslet. Utrykning kom fra hele 5 brannstasjoner, og mindre enn 1 time senere holdt rundt 35 mann på å begrense brannskadene. De jobbet hardt og klarte å berge prestegården som lå rett ved.

Brannen spredte seg under det flotte dråpeskifertaket og på innersida til det vakre eiketaket. Det var vanskelig å komme til med vann. Inne i kjerka var det store, imponerende veggmalier av Emanuel Vigeland og 6 fargerike glassmalerier av han og hans sønn Per Vigeland. Salmetavlene var også førstnevntes verk. Dette og det andre treinteriøret ble flammens rov.

Det tok ikke lang tid før horder av folk sto som tilskuere rundt kjerka på alle kanter. Mange ellers i byen kunne ikke unngå å se dette enorme bålet. Det ble tatt masse bilder og til og med film. På en av dem sees sogneprest Gunnar Johnsen med noen malerier av prestene på Vålerenga. Disse ble berget ut fra den brennende kjerka.

Etterhvert raste taket sammen. Vind gjorde ikke situasjonen bedre, for den førte til ekstra trekk. Det var uvisst om kjerkespiret kom til å ramle ned, for ettersom vinden økte, åt brannen seg opp i tårnet. Kjerkeklokkene begynte plutselig å slå, så et eller annet må ha utløst verket som sørget for kimingen. Spiret ble reddet.

Etter en stund hadde gnistregnet også antent taket på Vålerenga skole, bare 100 meter unna. Heldigvis klarte dyktige brannmenn å stoppe denne brannen, og skolen ble berget.

Kun en smakebit av veggkunsten har latt seg restaurere inne i kjerka og forstørrede bilder av glassmaleriene er hengt opp. Alt dette kan ses på Vålerenga historielags fotoutstilling 12. og 13. oktober i kjerka. Der vises også blant annet spektakulære, store bilder og film fra brannen.

Trond Ingebretsen beskriver brannen på en god måte i sangen "Vålerenga kjerke" som først ble skrevet som en hyllest til faren hans, Trygve "Kremen" Ingebretsen. Trygve spilte på VIF i 10 sesonger på samme lag som blant annet "Tippen" og "Tuben". Dette ble også sangen som er en hyllest til VIF, klubben i våre hjerter. Den har blitt fast innslag på alle Vålerengas hjemmekamper i fotball.

Kilder: Aftenposten, tidsskriftet "Mot brann", klanen.no.

KALENDER

Fotoutstilling 2019

i menighetssalen, Vålerenga kirke

Lørdag 12. og søndag 13. oktober kl. 12.00 – 16.00

- 40 år siden kirkebrannen 18. september 1979 – Kom og se spektakulære bilder og amatørfilm fra brannen
- Hvordan ble Vålerenga til? – Bilder av den eldste bebyggelsen på og rundt bydelen vår
- Vålerengas grønne hjørne: Gjenbruk, reparasjoner, matdyrking, kampen for et rent miljø osv. gjennom tidene
- Vålerenga FØR og NÅ – Noen steder er nesten de samme, og andre steder kjenner en seg knapt igjen
- VIF-bohemene Henger'n, Bonden og Bruno – 80 år – Se bildene fra bohemtida
- Tegneserier er kanskje snart historie – Kom og bla i gamle Donald Duck-Tarzan-Tempo-James Bond-Knoll og Tott-Skipper'n
- Lasse Breens Vålerenga – Vi har stiftet bekjentskap med han gjennom de siste medlemsbladene – Nå viser vi fram mer av dette
- Klassebilder – Heller ikke i år har vi glemt skolen som mange av dere har gått på – Flere bilder fra arkivet vises
- Radioer – Det har vært en utrolig utvikling på radiofronten gjennom tidene, og nå blir det gjensyn med en del av dem
- Ny kalender for 2020 – Vær de første som får se de utvalgte bildene og få lese tekstene til dem
- Kom og se Vålerengas største bildeutstilling – Gratis inngang
- Hvis du vil kjøpe noe i salgsboden, har vi både bøker, caps, t-skjorter, kopper, kort osv.
- Eller kjøp deg en vaffel og en kaffekopp, sitt ned og slå av en prat med andre som elsker Vålerenga

MEDLEMSMØTE 19. NOVEMBER

kl. 19:00 i Vålerenga kirkes menighetssal

Medlemsmøte med bokkafé

Kveldens gjest er Per Olav Reinton. Han er statsviter, forfatter, journalist og leder av Gamlebyen historielag. Nå har han skrevet boka *Dronning Eufemias by. Oslo før 1625* som er gitt ut på Svein Sandnes Bokforlag.

«Dronning Eufemias by» er fortellingen om bosettinga innerst i Viken fra de første bosettingene på sletta ved Alnas utløp, som ble kalt «Gudenes enger» eller «Oslo». Store endringer har skjedd med dette området. Da Eufemia kom fra Rügen-øya i Nord-Tyskland for å gifte seg med hertug Håkon Magnussen i 1299, lå det som nå er Dronning Eufemias gate fortsatt under vann, og Bygdøy var virkelig ei øy.

Forsida på boka viser Karl Fredrik Kellers tegning av kongsgården i gamle Oslo slik middelalderhistorikere i dag, ut fra arkeologiske utgravinger mener at den kunne ha sett ut. Denne borgen, som skulle bli hjemmet til dronning Eufemia til hun døde i 1312, hadde vært residens for konger og dronninger siden 950. Fra 1314 regnes Oslo offisielt som Norges hovedstad.

Per Olav Reinton skriver at Oslo ble beriket av sin kontakt med Østen, Bysants og Middelhavet siden Harald Hardrådes, Sigurd Jorsalfars og kong Sverres dager. Med Sverreætten følger det som kalles storhetstiden i norsk historie. Den når etter Reintons syn toppen med Eufemia og Håkon V, og seinere dronning Margrete som styrte tre riker på størrelse med Russland.

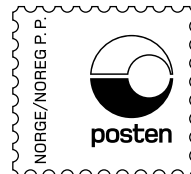
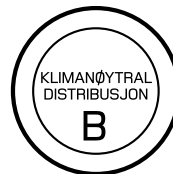
Etter ønske fra medlemmene tar vi kaffe og vaffelsalget først, så kan vi kose oss med det mens vi hører på kveldens gjest. Til slutt blir det boksalg og signering av bøker. En glimrende julepresang for bare kr. 198.-. Han tar kontanter og VIPPS. Trenger du parkering utenfor Vålerenga kirke, kom inn og få gratis parkeringsbevis som du kan sette i frontruta.

Foto: Dagsavisen

Avsender/Retur:

VÅLERENGA HISTORIELAG
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

MER GAMMELT ENN NYTT

Årgang 22 - nr. 3/2019
ISSN 1890-9094

Informasjonsblad for
VÅLERENGA HISTORIELAG

epost@valerenga.org

Bankkonto: 0530 04 78222

Leder

Even Haugseth

Nestleder

Jarle Teigøy

Kasserer

Gro Shakesby

Sekretær

Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem

Bjørn Granlund

Varamedlemmer

Wenche Ekstrøm
Reiner Schaufler
Petter Opperd

Kalendergruppe

Haide Østreng

Fotogruppe

Fotografering, innsamling og
digitalisering av bilder:

Bjørn Granlund
901 80 290
foto@valerenga.org

Idrettsgruppe

Om bydelens idrettsmiljø
Bjørn Arild Gjerdalen
909 19 250
b.gjerdalen@gmail.com

Fotoutstillingsgruppe og redaksjon medlemsavisa

Even Haugseth
938 01 902
leder@valerenga.org

Layout og sats:

Reiner Schaufler

Korrekturleser:

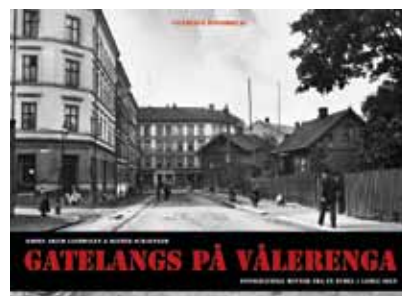
Kate Norderhaug Wohlstedt

Salgstorget

Bestilling: foto@valerenga.org eller tlf. 901 80 290

Historielagets kalender 2020
Kr. 100,- + porto

Gatelangs på Vålerenga
Kr. 390,- + porto

Historielagets
Kopp 100,-
Caps 100,-
Skjorte 180,-

VIF-bok Heia Vål'enga!
Kr. 450,- + porto

VIF jubileums-CD
Kr. 199,- + porto

Vålerenga historielag på nett:

valerenga.org
www.facebook.com/valerenga.historielag

Så enkelt er det å støtte Vålerenga historielag

Er du kunde hos Norsk Tipping
og tipper eller spiller Lotto, Joker
eller andre spill. Registrer denne
strekken og tallrekka under
neste gang, så støtter du indi-
rekte Vålerenga Historielag. Din
innsats og premie blir uforandret.
Takk for støtten!

32774890364462